

ВІДГУК
опонента доктора економічних наук, професора
Мельника Степана Івановича
на дисертаційну роботу Саченка Андрія Олеговича
«Неоіндустріальна стратегія розвитку переробної промисловості
України»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю
051 «Економіка»

1. Актуальність теми та її зв'язок із науковими програмами.

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена критичними викликами, з якими зіштовхнулася переробна промисловість України внаслідок повномасштабної війни. Руйнування промислових об'єктів, деградація логістично-збутової інфраструктури, релокація підприємств, зростання витратомісткості виробництва, зниження внутрішнього попиту, кадровий дефіцит і нестача інвестиційного капіталу суттєво послабили її економічний, інноваційний і технологічний потенціал. У таких умовах питання відновлення промисловості не може зводитись лише до відбудови втраченого, натомість актуалізується потреба стратегічного переосмислення її розвитку на якісно нових засадах. Саме ідеї неоіндустріалізації як сучасної моделі економічного зростання, що орієнтована на розвиток високотехнологічних секторів, використання інновацій, дотримання принципів сталості й екологічної безпеки мають стати концептуальною основою формування нової промислової політики України.

Актуальність теми зростає в контексті потреби в розробці комплексної стратегії неоіндустріалізації, яка б враховувала сучасні економічні реалії, воєнні виклики, потенціал технологічного прориву та екологічні обмеження. Крім того, недостатній рівень науково-методичного опрацювання питань діагностики та прогнозування процесів неоіндустріалізації, нестача практичних рекомендацій щодо реалізації відповідної стратегії, інтеграції у глобальні ланцюги доданої вартості, формування ефективних державних інструментів підтримки та регіонального моніторингу лише підсилює значущість проведеного дослідження. Дисертація Саченка А.О. націлена на подолання наявних наукових і прикладних прогалин шляхом удосконалення теоретичних основ, розробки методичних підходів та обґрунтування практичних механізмів реалізації неоіндустріального курсу, що надає темі особливої наукової і прикладної ваги в сучасних умовах післявоєнної трансформації національної економіки.

Дисертація Саченка А. О. є важливим кроком у розвитку теоретичних засад і науково-прикладних підходів до стратегічного планування промислового розвитку в умовах неоіндустріалізації. Особливої актуальності дослідження набуває в контексті повоєнного відновлення економіки України, потреби в подоланні технологічного відставання, структурних деформацій та посиленні конкурентоспроможності вітчизняної переробної промисловості. Наукова новизна роботи виявляється у запропонованій моделі планування, що базується на визначенні потенціалу неоіндустріалізації та формуванні стратегічних цілей державної політики відповідно до нього. Практичне значення дослідження підтверджене використанням результатів у діяльності органів державної влади, бізнесу та освітніх установ.

Дисертаційна робота відповідає науковій тематиці, що реалізується в рамках науково-дослідних робіт Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», зокрема за темами: «Аналітика та моделювання економічного розвитку в імперативах Trans Tech» (реєстраційний номер 0123U101760), «Глобалізація напрямів формування промислового потенціалу в умовах постіндустріальних трансформацій» (реєстраційний номер 0112U007817), а також досліджень, що виконуються у ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» за темою «Трансформація моделі просторового розвитку України» (реєстраційний номер 0124U000984). Це підтверджує цілісність наукових пошуків здобувача, міжінституційну інтеграцію дослідження та його відповідність пріоритетним напрямам неоіндустріального розвитку національної економіки.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації є теоретично обґрунтованими та містять результати їх практичного використання. Виклад супроводжується критичним аналізом і посиланнями на праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем економіки, промислової політики та неоіндустріалізації.

Достовірність наукових положень і рекомендацій підтверджується використанням комплексної інформаційної бази: нормативно-правових актів України, указів Президента, постанов уряду, рішень Національного банку, нормативних документів міністерств, статистичних даних Держстату, аналітичних матеріалів вітчизняних і міжнародних організацій, монографій і

публікацій провідних вчених, а також результатів власних досліджень автора. Це забезпечує надійність, глибину і практичну цінність отриманих результатів.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

У **вступі** обґрунтовано актуальність дисертаційної роботи, сформульовано мету, завдання, предмет, об'єкт і методи дослідження, викладено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, окреслено особистий внесок здобувача, наведено дані про апробацію результатів дослідження і публікації.

У першому розділі **«Теоретико-методичні основи формування неоіндустріальної стратегії розвитку промисловості»** автор узагальнює теоретичні засади еволюції економічного розвитку, виявляє особливості та переваги неоіндустріалізації, формує концептуальний базис стратегування державної політики розвитку промисловості на неоіндустріальних засадах. На основі поглибленого розгляду ключових понять «неоіндустріалізація», «реіндустріалізація», «підривні технології», «високотехнологічні виробництва» систематизовано передумови формування неоіндустріальної стратегії розвитку. Сформовано науково-методичний підхід до стратегування, що базується на визначенні потенціалу неоіндустріалізації та спрямуванні стратегічних цілей на розвиток інституціонального та організаційно-економічного середовища технологічної модернізації. Застосування цих засад уможливорює цілеспрямовану модернізацію переробної промисловості на основі інновацій і високих технологій.

У другому розділі **«Аналітика розвитку переробної промисловості України та державної політики його стратегування»** проаналізовано соціально-економічні індикатори функціонування галузі та виявлено ключові екологічні виклики, що гальмують її розвиток в умовах війни. Встановлено, що сучасні тенденції вказують на деіндустріалізаційні процеси, що потребують глибоких структурних перетворень для забезпечення переходу до високотехнологічної моделі виробництва. Сформовано теоретико-методичне підґрунтя стратегування державної політики у сфері підтримки переробної промисловості. Розроблено стратегічну карту інтегрування виробничо-збутового ланцюга товарів критичного імпорту у глобальні ланцюги доданої вартості. Застосування цієї карти дозволяє посилити технологічну незалежність, експортну спроможність та екологічну безпеку,

що в сукупності створює основу для реалізації неоіндустріального розвитку галузі.

У третьому розділі **«Пріоритети та інструментарій реалізації неоіндустріальної стратегії розвитку переробної промисловості України»** обґрунтовано інституційно-економічне підґрунтя та стратегічні орієнтири неоіндустріального розвитку галузі. Розроблено методiku прогностичної аналітики стратегування, що базується на каузальних методах моделювання залежності між валовою доданою вартістю галузі та провідними факторами виробництва. Сформовано підхід до стратегічного планування, який охоплює визначення цілей, завдань, показників та сценаріїв реалізації неоіндустріальної стратегії з урахуванням сучасних тенденцій і результатів SWOT-аналізу. Запропоновано систему кількісно-якісних індикаторів та механізм регіонального моніторингу реалізації стратегії, що дозволяє підвищити ефективність державної політики в цій сфері. Удосконалено інструментарій державного регулювання шляхом розроблення цілісного комплексу узгоджених заходів для досягнення стратегічних цілей нової промислової політики.

Наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації дисертаційного дослідження є достатньо обґрунтованими, що підтверджується використанням широкої джерельної бази, яка охоплює фундаментальні праці вітчизняних і зарубіжних учених, нормативно-правові акти, офіційну статистику, аналітичні матеріали державних та міжнародних організацій. У дослідженні застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема синтез, аналіз, системний, логічний і композиційний аналіз, статистично-економічні методи, економіко-математичне моделювання, порівняння, SWOT-аналіз, кореляційно-регресійний, дисперсійний, каузальний аналіз, методи головних компонент, нейронних мереж, граничних значень, а також методи наукової абстракції.

Достовірність положень і методичних розробок дисертаційної роботи підтверджується їх апробацією на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, публікацією результатів у фахових наукових виданнях, а також впровадженням окремих елементів дослідження у практичну діяльність органів місцевого самоврядування та закладів вищої освіти.

3. Наукова новизна одержаних результатів.

Наукова новизна представлених у дисертації результатів полягає в удосконаленні науково-теоретичних засад та формуванні методичних і прикладних підходів до реалізації неоіндустріальної стратегії розвитку переробної промисловості України. Зокрема, у дисертації:

– *удосконалено:*

– науково-методичний підхід до стратегування державної політики промислового розвитку, який базується на моделі неоіндустріалізації та передбачає зміну логіки планування: спершу – оцінка потенціалу, далі – формування стратегічних цілей і заходів політики модернізації;

– теоретичний підхід до методичного аналізу процесів неоіндустріалізації у переробній промисловості, що включає деталізацію характеристик аналізу, індикаторів оцінювання, врахування інноваційно-технологічного чинника й формування концепції діагностики динаміки змін;

– методико-прикладні положення державної політики щодо забезпечення безперервного виробництва і реалізації високотехнологічної продукції на експорт через розробку стратегічної карти інтегрування критичного імпорту у глобальні ланцюги доданої вартості;

– засади стратегічного планування державної промислової політики на основі SWOT-аналізу, із визначенням мети, цілей, завдань та кількісно-якісних індикаторів, що дозволяють впроваджувати регіональний моніторинг реалізації стратегії.

набули подальшого розвитку:

– наукові підходи до ідентифікації системних чинників неоіндустріалізації на основі порівняння ознак і пріоритетів політики в межах етапів індустріалізації, деіндустріалізації, реіндустріалізації та неоіндустріалізації;

– науково-прикладні пропозиції щодо вдосконалення інструментів реалізації неоіндустріальної стратегії через побудову цілісної системи заходів державного регулювання, розроблення методичних положень моніторингу та визначення індикаторів оцінки реалізації стратегічних завдань;

– прикладні рішення з моделювання чинників впливу на реалізацію неоіндустріальної стратегії, що передбачають використання каузальних методів для встановлення залежності між валовою доданою вартістю та динамікою основних факторів виробництва (основні засоби, інвестиції,

оплата праці), що дозволяє формувати ефективні сценарії розвитку та політичні інструменти.

Основні положення, висновки та пропозиції, що сформульовані в дисертації, є логічним підсумком авторського дослідження, мають високий ступінь наукової новизни, обґрунтованості та практичної цінності.

4. Практичне значення результатів дослідження.

Дисертаційна робота містить теоретико-методичні положення щодо удосконалення стратегічного, методичного та прикладного інструментарію реалізації неоіндустріальної стратегії розвитку переробної промисловості України, а практичні результати доведені до рівня пропозицій і методичних розробок, що впроваджені у діяльність Міністерства економіки України (довідка про впровадження № 3021-06/58153-07 від 06.08.2024 р.), Українського союзу промисловців та підприємців (довідка про впровадження № 13/56 від 02.10.2024 р.) та виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради (довідка про впровадження № 1122/01-2023в від 01.10.2024 р.).

Наукові розробки та теоретичні узагальнення дисертаційної роботи впроваджені в освітній процес і наукову діяльність Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (довідка про впровадження № 28.05/05 від 28.01.2025 р.) та Міжнародного університету фінансів (довідка про впровадження № 7/214 від 29.12.2024 р.).

5. Повнота викладення результатів дисертації в опублікованих працях.

Основні теоретичні положення, результати прикладних досліджень доповідалися, обговорювалися й одержали позитивну оцінку на 6 науково-практичних конференціях, зокрема на міжнародних конференціях у Великобританії, Болгарії та Україні.

Положення наукової новизни, пропозиції та висновки дисертації опубліковано у 14 наукових працях, серед яких: 1 стаття у науковому періодичному виданні, яке індексується у міжнародній наукометричній базі Web of Science; 6 статей у наукових фахових виданнях України; 7 наукових праць у збірниках за матеріалами конференцій, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають автору право публічного захисту дисертації.

6. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

У дисертаційній роботі Саченка А.О. досягнута мета, вирішені поставлені завдання, сформульовані та обґрунтовані наукові положення. Висновки та пропозиції є особистим надбанням автора. Рівень проведених досліджень, викладених у дисертації, відповідає сучасним вимогам до науково-дослідних робіт, що виконуються в національних університетах України.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо дисертаційної роботи.

Оцінюючи представлену дисертаційну роботу в цілому позитивно, слід відмітити дискусійні положення та висловити наступні зауваження:

1) на рисунку 1.5 (розділ 1, с. 48) автором представлено алгоритм стратегування неоіндустріалізації у вигляді послідовності дій, однак, на нашу думку, у схемі бракує графічного позначення та обґрунтування зворотного зв'язку між реалізацією стратегії та її початковими етапами. У стратегічному управлінні зворотний зв'язок є ключовим для уточнення цілей і коригування заходів у динамічному середовищі промисловості, особливо в умовах післявоєнного відновлення;

2) у підрозділі 2.2 дисертації здійснено всебічний аналіз екологічного потенціалу розвитку переробної промисловості України з виокремленням основних екологічних викликів. Водночас звертає на себе увагу відсутність інтегрованої оцінки збалансованості між економічною доцільністю і екологічною ефективністю запропонованих заходів. Зокрема, не розкрито питання економічної оцінки екологічних втрат або вигод від впровадження ресурсоефективних та екологічно безпечних технологій, що могло б посилити практичну прикладну спрямованість результатів аналізу для формування державної промислової політики сталого типу;

3) на с. 158-164 дисертації представлено результати застосування методики прогностичної аналітики стратегування розвитку переробної промисловості України. Однак, потребує додаткового пояснення, яким чином враховуються впливи зовнішніх шоків, зокрема наслідки повномасштабної війни, на коригування прогнозних сценаріїв і адаптацію стратегії неоіндустріалізації у реальних умовах економічної нестабільності;

4) на рис. 2.38 (с. 138) автором складено стратегічну карту інтегрування виробничо-збутового ланцюга товарів критичного імпорту переробної промисловості у глобальні ланцюги доданої вартості. Незважаючи на детальний виклад елементів карти, відсутнє чітке відображення механізмів

управління ризиками та інструментів адаптації до швидкозмінних зовнішніх умов, що є критично важливими для забезпечення стійкості ланцюга в умовах воєнних та економічних викликів. Також бракує систематизації пріоритетів між ключовими складовими екосистеми, що ускладнює визначення основних напрямів інвестиційної та інноваційної політики в межах інтеграції. Ці недоліки знижують прикладну цінність карти для оперативного стратегічного управління та можуть призвести до недостатньої координації між учасниками ланцюга;

5) на рис. 3.11 (с. 181) дисертації автор пропонує результати SWOT-аналізу процесів неоіндустріалізації переробної промисловості України. Вважаємо, що у представленій матриці SWOT недостатньо акцентовано на внутрішніх загрозах, пов'язаних із кадровим потенціалом і недостатнім рівнем інноваційної культури в галузі. Крім того, слабо окреслені можливості щодо залучення міжнародних партнерств та інвестицій у високотехнологічні сектори, що є критично важливим для реалізації неоіндустріальної стратегії. Відсутність цих аспектів може зменшити повноту аналітичної картини та вплинути на якість подальшого стратегічного планування.

Разом з тим, зроблені зауваження та висловлені дискусійні положення не перешкоджають позитивній оцінці дисертаційної роботи в цілому.

Окремі зауваження можна розглядати як побажання здобувачу щодо напрямів подальшого дослідження проблеми.

8. Загальний висновок.

Дисертаційна робота Саченка Андрія Олеговича на тему **«Неоіндустріальна стратегія розвитку переробної промисловості України»** є завершеним науковим дослідженням, у якому отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі економіки та управління, спрямовані на вирішення важливого наукового завдання – теоретичного обґрунтування, розробку методичних підходів і практичних рекомендацій щодо неоіндустріальної стратегії розвитку переробної промисловості України.

Положення дисертації містять наукову новизну, мають високий рівень теоретичної та практичної цінності, достатню обґрунтованість і достовірність, виконані із застосуванням сучасних методів наукового дослідження. Робота є самостійною, завершеною і демонструє наукову зрілість автора. Мета дослідження досягнута, основні завдання успішно

вирішені. Запропоновані результати й висновки мають науково-практичне значення й можуть бути використані у науковій, управлінській та освітній діяльності. Дисертація виконана з дотриманням академічної доброчесності.

Таким чином, дисертаційна робота Саченка Андрія Олеговича на тему «Неоіндустріальна стратегія розвитку переробної промисловості України» за змістом відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, вимогам до оформлення дисертацій, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а сам автор Саченко Андрій Олегович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з економіки у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

**Заступник декана факультету № 2
з освітньої та науково-дослідної діяльності
Львівського державного
університету внутрішніх справ
доктор економічних наук, професор**

Степан МЕЛЬНИК

